

Alnus incana var. nova: Gáyeri Györffy et Jávorka. A Magas Tátra egy érdekes egerfájáról.

Írta: dr. JÁVORKA SÁNDOR (Budapest)

— 1 táblával —

Dr. GYÖRFFY ISTVÁN, a szegedi Ferencz József-Tudományegyetemen a botanika tanára, A Magas-Tátra fáradhatatlan kutatója, a Magyar Nemzeti Múzeum növénytárának sorozatos kiadványa, a „Magyarország növényeinek gyűjteménye“ (Flora Hungarica exsiccata) részére rendkívül érdekes *hamvas eger* galyakat küldött, melyeket ő a Magas-Tátra délkeleti tövében a „Fekete víz“ (Schwarzwasser) mentén, 820 m. magasságban több egymás közelében álló fáról gyűjtött. Ezeknek a fáknek levélzete élesen elütött a körülötte levő, normalis levelű *hamvas egerfák* levélzetétől.

A *hamvas eger* tudvalevően a Magas-Tátra aljának nyirkos lápos talaját, patakpartjait beszövő erdős ligetes helyek egyik uralkodó fáját alkotja, átlagban 1000 m. tengerszin magasság felett kezd eltűnedezni, de felhatol a Csorbató magasságáig is (1350 m.). Föltehető volt, hogy ebben a széles övben oly gyakori fa főleg leveleiben nagyobb alakváltozatosságot is tud felmutatni és csak szorgosabb keresés kell hozzá, hogy ilyen alaksorozatok előkerüljenek. GYÖRFFY ISTVÁN professzor rendszeres és fáradhatatlan tátrai kutatásainak érdeme, hogy az eddig ismert északeurópai, jórészt csak Svéd- és Finnországból ismert hasogatott levelű alakoktól teljesen elütő változatot sikerült fölfedeznie. Az északeurópai változatok közül a *var. acuminata* (REGEL) levéllemeze rövid, nincs szalagszerűen kihagyva, levélhasábjai keskenyek és erősen kihagyva. A *var. lobulata* CALLIER és a *var. pinnata* CALLIER levele pedig feltűnően kicsiny (legfeljebb 3 cm. hosszú), karélyai pedig igen szélesek, félig meddig egymásra borulók. Ezzel szemben a tátrai eltérő alaknak közel 1 dm. hosszú levelei vannak, hosszú, nyelv-

vagy szalagforma csúcsba futnak, a nyári hajtás levelei fokoza-
tosan keskenyednek, a végsők már keskeny lándzsás kerüle-
tűek, valamennyi levél szabálytalanul karélyos vagy hasoga-
tott, a hasábok hosszúkás- vagy tojásdad háromszögűek, fo-
gacskásak, hegyesek. A levél fonáka, mint a tipikus hamvas
egernél hamvasszürkezőld, pelyhesedő.

Ezt a feltűnő változatot elhunyt nagynevű drága bará-
tunknak, Dr. GÁYER GYULÁNAK emlékére nevezzük el, kiből a
hazai florisztikai tudomány egyik leghivatottabb, átfogó tekin-
tetű, amellet önzetlen, nemes szívű művelőjét gyászoljuk. A
növény latin tudományos diagnózisát a következőkben adjuk:

Alnus incana (L.) Mch.
var. nova: *Gáyeri Györffy et Jáv.*

Arbór, inter *Alnos incanas* typicas proveniens, foliis irre-
gulariter lacero-pinnatifidis vel pinnato-lobatis; foliis ramorum
hornotinorum inferioribus 4—5 cm. latis, 7—9 cm. longis, am-
bitu e basi ovata longe acutis, in tertia inferiore parte latissimis,
irregulariter lobatis vel lobato pinnatifidis, lobis oblongo-vel
ovato-triangularibus, denticulatis, acutis, apice foliorum longe
protracto, basin versus lobulato. Folia ramorum superiora gra-
datim angustiora, ambitu lanceolata usque anguste-lanceolata,
7—9 cm. longa, basi 1.5 usque 3 cm. lata, in acumen vittatiforme
protractum, lamina basin versus irregulariter varie pinnatilo-
bata vel fissa, lobis breviter triangulari-ovatis, subacutis; la-
mina versus acumen lobulata vel serrato-dentata. Caeterum
folia subtus ut in typo glauca pubescentia.

Varietas haec memorabilis nova differt a varietate vul-
gari f. *acuminata* (REGEL) CALLIER lobis multo latioribus lon-
gius protractis, nec sensim acuminatis, a var. lobulata CALLIER
et var. *pinnata* CALLIER praesertim lamina foliorum multo ma-
jore et lobis longiusculis.

Habitat ad pedes montium Magas-Tátra, ad ripas rivuli
„Schwarzwasser“, in áltit. 820 m. prope silvam „Lind“ dictam,
ubi arbores plures cum foliis supra descriptis omnibus constan-
ter conformibus praeditae inveniuntur. Legit et detexit die 9.
Jul. 1931. professor I. GYÖRFFY. Dedicavimus hanc varietatem
in honorem dris J. GÁYER, viri in rebus geographiae plantarum
peritissimi nuper defuncti.